

הטרוריסט

כנראה שאני טרוריסט. יש הוכחות, או לפחות רמזים. הנה: חברה תקינה ומסודרת ויעילה – אני נגד. מתנגד. לא מוכן בשום אופן. ולא רק חברה שלמה, גם כשאני חושב על אדם אחד תקין ויעיל, זה גורם לי רגשות התנגדותיים ודכדוך. והדכדוך הזה, בהחלט קורה לפעמים שהוא מביא חשק להרוס, לחבל קצת. זה די מובן, בעצם. קל להבין טרוריסט. אין שקוף ומתבקש ממנו.

יש לי התנגדות לאנשים שמדברים באופן רהוט, וגם לאלה שאין להם תלונות בחיים. אלה, חסרי התלונות, הם אויבי הטרוריסט. מכך יוצא שהם גם אויבי. ואכן, בכל לבי אני נגדם. כי גם אני, כמו גדולי הטרוריסטים, יודע שהאנשים בלי התלונות הם הגילום הנחות והבעייתי ביותר של קיום אנושי. לא דרוש לי מצב רוח ירוד כדי לדעת בבהירות וביציבות, שחסרי התלונה על העולם, אין להם חלק בו. הנקודה הזאת, יש לציין, ברורה לי לגמרי גם כאשר מצבי שפיר או אפילו עליז. איני מהאנשים שמתרעמים כשהרכבת שובתת. להיפך – ברור שלהיפך. משמח אותי הדבר כשהרכבת לא מגיעה לתחנה; כשלא ידוע מתי תיגמר הפסקת החשמל; כשהבנק מתמוטט; כשהרמזור מקולקל.

עבר זמן מה, קרוב לעשרים שנה ליתר דיוק, אבל נדמה שבסופו של דבר עמדתי על ההבדל שבין אדם כעוס שבזעמו מרים יד על מישהו או על חפץ וגורם נזק לבין טרוריסט ראוי לתוארו. איני זוכר עוד בבהירות את ההסבר שפיתחתי אז, את פרטי ההיגיון שהיה בו. אני רק זוכר שיש הבדל בין הדברים. לא כל אחד עצבני ובלתי מרוצה ועם נכונות לגרום נזק הוא טרוריסט. אדם כזה הרי יכול להיות אידיוט גמור. בלי דעה על דבר. החליפה שבה מדובר תהיה גדולה עליו בכמה מספרים. כי לטרוריסט יש דעות. בכך, הוא פותח פער רציני בינו לבין האדם התמים. האדם התמים, גם כשיש לו דעות, הן לא יפעילו אותו. אין להן חשיבות.

כך שבכל הנוגע לאופיין של מחשבות מסוימות, ייתכן שאני טרוריסט. לפחות מהבחינה הזאת. אלא שלא די בכך. ברור לכל מי שעוקב אחרי העניינים שזה לא מספיק. פני הדברים הם כאלה, שרק טיפוס שיוצא מביתו, ממש יוצא מהבחינה הפיזית, ומפוצץ ויורה ולוקח בני ערובה נתפס כראוי לתואר טרוריסט. לא מעניקים אותו למי שסתם יושב לו בבית ומזימותיו לא יוצאות מחלל ראשו הקודח והמעופש, ואין להן שום קיום מחוץ למסגרת הצרה הזאת, הן אינן מצויות ב"דיאלוג" עם הסביבה.

ככה זה. ומכיוון שהצד המעשי כאן לוקה בחסר משמעותי, ואיני יכול לחזק את טענתי בהודאה מלאת רגש עצור בנוסח, הנה, חטיפת יו"ר הבנק ההוא? זה אני, נסיון ההוכחה מתפצל לאוסף של ראיות קטנות, אישיות, אפשר לומר.

הוכחה חשובה מצויה ברפלקסים שלי. הם עובדים יפה. המלים פיתוח, התפתחות, קידמה, הן סדין אדום עבורי, בין אם כתובות בעיתון או נאמרות בשיחה. שילובי מלים כמו 'פיתוח עתידי', או 'פתרונות מתקדמים' הם כה מכווערים בעיניי, כה מסוכנים, שהנה, כמעט, אני מוכן לפעולה. שנוא עלי במיוחד צמד המלים 'אמצעי ייעול'. אין מלים שיידעו לספר כמה גרוע הוא רעיון הייעול. הייעול הוא אויב האנושיות. ובכל זאת, שומעים עליו רק עוד ועוד. כמעט בכל תחום ימצאו כוונות לייעול. רק תנו להם לייעול, לאויבי האדם.

כן, כשמדובר במלים ובמושגים אין לי בעיה. הכל עובד מהר ויפה. כל עניין הזיהוי והתגובה, זאת אומרת. אני נדלק צ'יק צ'ק. אצבע אמיתית על ההדק המדומה, שיער עורף סמור. ואז שוב בעיה. אין ביכולתי לברור לי אויב מסוים עם זהות מוגדרת להציבו מול הכוונת. רק אותו "הכל" אמורפי. ובמצב כזה, כולם יוצאים חייבים, כולם על הכוונת, ממנהל התאגיד התל-אביבי זולל הצדפות ועד הקשיש הקונגולזי מזה הרעב, גם אם לי עצמי מסובך לקשור במדויק את חוט האשמה המשותף לשתי צורות קיום שונות כל כך לכאורה.

ראיה נוספת להיותי טרוריסט, ולו בחסות האפלה הפרטית של אישיותי, היא שאני נוטר ליהודים, או, ליתר דיוק, ממש לא סובל אותם. מובן שלא את כל היהודים אני לא סובל. את היהודים שחיים בחוץ לארץ אני לא

מכיר. אבל את אלה שכאן אני מכיר ולא סובל. מצב זה אינו אלא סביר: יהודים מושכים אליהם עוינות ואף טרור. או לפחות כך לימדו אותי. אנשי הטרור, טבעי להם לעשות מעשה נגד יהודים ופחות נגד ההינדים, למשל. אבל יש גם חולשה לראיה המוצגת. כי הנה, גם המוסלמים שיושבים כאן סביבי, אני לא מת עליהם. לא מצאתי הרבה סיבות לחבב מוסלמים. ועל הנוצרים ודאי שאין לי אף מלה טובה. הם לא שולטים בעצמם. אלא שהריבוי הזה אינו אלא מגלם אותה נקודת חולשה. טרוריסט שראשו על כתפיו אי אפשר שיהיה נגד כולם והכל. זה לא מעשי. זו כבר ממש עמדה טיפשית. אשרי הטרוריסט שיודע בדיוק מי אויבו. ובדיוק למה. אצלי זה לא הגיע לרמת זיקוק שכזו.

על אף אי הבהירות הזו, יש לי אידיאולוגיה. עובדה: המחשבה על משפחות מקוממת אותי. פעם היתה מדכאת אותי, ממש מעכירה את מצב הרוח, לא דווקא באופן תבוני. אבל במהלך השנים התחזקתי בכוחות עצמי והשתכללתי – ומאז, כשאני חושב על משפחות, ועל כל מה שמעליהן ובצידן, זה מרגיז אותי במין אופן מצונן, קשיח ועקבי, ממש מושכל. כן, יש לי מחשבות ברורות בעניין הזה. יש לי מחויבות.

כי הנה בדמיוני אני יורה בשתי הרגליים. ממוטט את העסק. כלומר בשתי הרגליים שעליהן – כך גורסת השקפתי – עומד הכל: עבודה ומשפחה. איזה מין חלום בעייתי הוא חלום כזה. איזה מין אויבים העמדתי מולי. משפחה ועבודה; צמד המכשירים שמשלימים האחד את השני, שמלופפים יפה יחד כדי להביא את קורבנם לידי התרוששות נפשית מוחלטת, עבד הלום תשישות. והנה מנגד, אמונתם של הלא-טרוריסטים גורסת, כי אם יש לך את שני אלה – עבודה ומשפחה – אתה על הסוס. עשית את שלך. זו אמונתם של הלא-טרוריסטים מכיוון שהם אינם אלא גאים, ממש גאים בטלאי צהוב זה של השפלה שענדו להם. מתוך אמונתם זו, ישמיעו מפיהם האנשים התמימים את המלים 'שעות נוספות' כמלים שבקדושה, ויצפו להוקרה על שעמסו על גבם את המשא הנוסף. ואין זו אלא אמונה עבשה ורקובה עד אין קץ. ובמבוכה מסוימת שיש בה גם גאווה עלי להודות, שהשקפה התנגדותית זו לא גיבשתי במחנות אימונים של הבריגדות האדומות; לא, היא גובשה במהלך מאות רבות של שעות שבהן ישבתי על ספתי והבטתי במאוזן בשידת הטלוויזיה או בחלקת הקיר שלצדה וחשבתי

על אנשים שהכרתי. גם לא ספרות מקצועית היא ששכנעה אותי בדכאונותם של שני המכשירים האמורים. השד יודע מה כן עשה זאת. ברשימת החשודים צריך למנות את שפע הפנאי שיש לי. זהו תנאי הכרחי.

אוזניי גם הן מצטיינות: חדות עד כדי כך שביכולתן לשמוע את הפסוק שממלמל כל שכיר בסופו של יום עבודה:

THANK YOU SIR, MAY I HAVE ANOTHER

השד לברו יודע כמה פשעים ביצע האדם בשם ה"צורך להתפרנס", נגד עצמו, נגד זולתו.

לכן, ברגעים של צלילות המחשבה מתבהר לי זאת: אם וכאשר אצא לקרב, זה יהיה נגד מקומות עבודה. מקומות אלה צריכים להיסגר. לפחות בשלב הראשון. בהמשך ניתן יהיה לפתוח אותם מחדש לפרקי זמן של שלוש-ארבע שעות ביום. כך גורסת האידיאולוגיה שלי – יום עבודה לא ראוי שיארך יותר משלוש-ארבע שעות, שבהן משובצת לפחות הפסקה הגונה אחת לצרכי רענון וחברותא. הרוח האנושית, רוח האדם דורשת זאת. היא מסרבת לשכון בבהמת משא הולכת על שתיים, מדשדשת תחת הכובד מצאת החמה ועד עומק החשיכה. כן, למען עדר גדול ועצום ומותש זה שווה לצאת לקרב. כי הדעת אינה סובלת רצח עם שכזה! מי המנוול השטני שהגה את המלכוד, את הסד הסופני – לעבוד כדי לפרנס משפחה ולהחזיק משפחה כעילה להתמיד ולעבוד. הרי בדיוק לנקודת ראות חמוצה כזאת נדחקתי. ישמור אלוהים, כמה מושלמת מלאכת ההטעה של כוחות האופל. וכך ניתן לשמוע אנשים מפגינים בחוצות: תנו לנו עבודה, הבו לנו את הזכות לעבוד (וככל שקשה יותר תהיה העבודה ותובענית, כך יגדל הסיפוק; בכך מוריד עצמו האדם העובד לפחות מדרגתו של עבד, שלכל הפחות לא חיפש שום סיפוק וחשיבות ו"ביטוי עצמי" במלאכות העבדות שלו ורק חיכה שהכל ייגמר). מה מוחלט כוחו של הכישוף המנוון הזה: כמו אותן חיות בר שאני רואה בטלוויזיה, ג'ירפות, איילות, זברות, פילים, שעוסקות כל שעות הערות שלהן בחיפוש אחר אוכל, כך גם אחיי בני האדם. לא יותר ולא פחות. שבויים ומעוכים במלתעותיה של תכליתיות איומה ומופרכת.

כטרוריסט אין בי חמלה. גם לא על הקופאית עם החיים הקשים האלה שמדי פעם מתועדים בסרטי תעודה. מכל מקום, איני חס עליה יותר משאני חס על מנהל הייצור, פקיד הקבלה או דוברת המכון. איני סוציאליסט או קומוניסט ולא אטרח לתת משקל להבדלים ולהציץ בתלושי המשכורת ולצייץ על זכויות ועל שיפור תנאי ע-בו-דה.

משפחות הן דבר נורא לא פחות. נוראות מעצם קיומן הצייתי והמצמית. אבל אני, המחשבה לחסל משפחות עושה לי רע. באיזו מהן אבחר ואיך. מה פתאום! לא ולא. אי אפשר. בשעה שהעבודה, אפשר להכיר שיש בה לעתים צורך ממשי, הרי משפחה היא אמונה תפלה. פרי מחושב ולעגני של "פיקוח חברתי" – מונח שנתקלתי בו ביותר ממאמר סוציולוגי אחד שקראתי פה ושם ברשת. קשור אליו העניין הצרכני, שגם עליו קראתי פה ושם: קראתי שמשפחה, נניח ארבע-חמש נפשות, היא אגד אנשים בגודל המתאים ביותר מהבחינה הצרכנית. על שום כך קדושתה. וכשאתה קורא מאמרים של האנשים שכותבים פה ושם, את הטיעונים המסודרים שלהם, אנשים מאירופה ומאמריקה בעיקר, אין אפס, אתה מבין שהאנשים האלה יודעים על מה הם מדברים. למיטב ידיעתי, הם מדברים וכותבים ולא עושים שום דבר אחר.

אין עוד מפלט. מי שחפץ להרגיש עצמו כאיום ונורא, כאיום ממשי על הסדר – אין לו ברירה אלא לקום ולעשות מעשה. אי אפשר עוד לשבת בבית ולהיות טרוריסט. כך, ביושבך בבית, אינך איום ונורא, אלא סתם עוד בן אדם. כמוני טרוריסטים יש הרבה. יושבים איש על ספתו. מתבשלים איש במרתו. חושבים איך לעצור את שדורש עצירה, זוממים להתפטר, להיחלץ, לפרק לגורמים שלא על מנת להרכיב חזרה, לחסל הלכי מחשבה זרים ובני משפחה. בקיצור...

טרוריסט הוא תואר כבוד. לא אהוב, ודאי לא בגלוי, מגונה – אבל מכובד. מטיל הטרור הוא לא אחד שמתעלמים ממנו. אי אפשר. כמו כלב שמצטנף מבוהל מתחת לשולחן כשרעמים מרעידים את הבית, כך האדם התמים בשומעו שארגון כלשהו "לקח אחריות" על פיצוץ זה או אחר, והנה מנהיגו

גם מעז ומבטיח מנה נוספת. אוהו, מה רב הכבוד שמעניק האדם התמים בלבו פנימה למנהיג הזה, לעזות המצח שלו. עושה מה שמתחשק לו – ומודיע על כך פומבית. מפוצץ ומתגאה, מרים את האף, מחייך. וזהו חיוך דק, תינוקי, חיוך של מנצח.

הטרוריסט הוא תינוק. עושה דווקא. בוחן גבולות, כמו שאומרים על פעוטות. הורס בתינוקיות נחושה, עיוורת, חסרת בושה. ומה לעשות, אוהבים כאן תינוקות, כלומר, יש איזו חולשה אליהם, אולי בגלל זכרונות מארגז החול, אולי בגלל שהם מעירים אותנו ולו זמנית מהתרדמת; סולחים להם אחרי הכל, מכירים בחשיבותם. אבל אני, ככה זה, אני לא השכלתי להפוך עצמי לאיום ונורא; לא עשיתי דבר שאפשר לסלוח או לא לסלוח עליו. אזרח די מופתי סך הכל. שום איום איני מהווה. ואולי חבל שאלה פני הדברים, לא?